

**Változás és állandóság: a járvány hatása
az FDI-projektek helyszínválasztására
és a befektetésösztönzésre**

Change and constancy: the effect of the pandemic
on FDI site selection and investment promotion

GORECZKY PÉTER

KKI-elemzések

A Külügyi és Külgazdasági Intézet időszaki kiadványa

Kiadó:

Külügyi és Külgazdasági Intézet

Lektorálta:

Baranyi Tamás Péter

Szöveggondozás:

Gorács Anikó

Tördelés:

Lévárt Tamás

A kiadó elérhetősége:

H-1016 Budapest, Bérc utca 13-15.

Tel.: + 36 1 279-5700

E-mail: info@ifat.hu

<http://kki.hu>

Jelen elemzés és annak következtetései kizárólag a szerző magánvéleményét tükrözik és nem tekinthetők a Külügyi és Külgazdasági Intézet, a Külgazdasági és Külügyminisztérium, illetve Magyarország Kormánya álláspontjának.

© Goreczky Péter, 2020.

© Külügyi és Külgazdasági Intézet, 2020.

ISSN 2416-0148

<https://doi.org/10.47683/KKIElemzesek.E-2020.92>

Összefoglalás: Az UNCTAD előrejelzése szerint 2020-ban és 2021-ben a globális FDI-áramlások drasztikus csökkenésére lehet számítani, és úgy tűnik, az idei első féléves adatok, illetve a járvány őszi visszatérése indokolják a borúlátást. A válság ugyanakkor nem érint egyformán minden iparágat, az ellenállóbb szektorok jellemzően már a járvány előtt is a beruházásösztönzés fókuszában voltak számos ország vagy régió esetében. Az ellátási láncok és a hozzájuk kapcsolódó beruházások jövőjét hosszú távon azok a trendek fogják elsősorban meghatározni, amelyek kibontakozása már a válság előtt megkezdődött. Ebből kifolyólag a beruházásösztönzés alapjai nem változtak a rendkívüli időszak ellenére sem. Ezzel párhuzamosan a járvány hatására felértékelődhetnek a befektetési környezet egyes elemei, például a biztonság és a piacok földrajzi közelsége. A járvány azonnali hatást gyakorolt a nemzeti befektetésösztönzési szervezetek munkájának operatív részére, a kihívások kezelésére kidolgozott innovatív megoldások, illetve a fokozott „after care” tevékenység várhatóan az ügynökségek eszköztárának stabil részévé fognak válni.

Kulcsszavak: FDI, befektetésösztönzés, helyszínválasztás, COVID-19, válság

Abstract: *Based on UNCTAD forecasts, global FDI flows are expected to decrease drastically in 2020 and 2021. First half data and the return of the pandemic in the fall seems to confirm the pessimism. At the same time, the crisis does not affect every sector equally. The more resilient industries have been in the focus of investment promotion efforts of numerous countries and regions already before the COVID-19 outbreak. In the long run, the future of supply chains and related investments will be determined primarily by those trends that were already ongoing before the crisis. As a consequence, the basis of investment promotion has not changed despite unusual circumstances. In parallel, certain attractions of the investment environment, like security and proximity of markets may become more appreciated due to the pandemic. The COVID-19 outbreak had an immediate effect on the operative level of investment promotion efforts, innovative solutions that were developed to manage the challenges and the intensified after care activity were expected to become permanent parts of the agencies' toolbox.*

Keywords: FDI, investment promotion, site selection, COVID-19, crisis

BEVEZETÉS

A COVID-19 járványt megelőző időszakot a közvetlen külföldi tőkebefektetésekkel (*foreign direct investments, FDI*) kapcsolatos növekvő bizonytalanság jellemezte, többek között a kereskedelmi viták, a lassuló globális gazdasági növekedés, a technológiai adaptáció és a geopolitikai feszültségek következményeként. Az ENSZ Kereskedelmi és Fejlesztési Konferenciájának (*United Nations*

Conference on Trade and Development, UNCTAD) előrejelzése a járvány kitörése előtt is 3%-os csökkenést jósolt 2020-ra a globális FDI-áramlásokban, és 2021-re is csak 1%-os növekedéssel számolt. A világjárvány tehát egy bizonytalan, változó FDI-környezetbe „robbant be”, gyakorlatilag leállítva az ellátási láncok működését, egyszerre okozva kínálati és keresletoldali sokkot számos vállalatnak. A 2020 tavaszán számos országban bevezetett utazási korlátozások, gyárleállások, illetve a termelésben keletkezett zavarok azonnali hatást gyakoroltak a vállalatok napi szintű tevékenységére, tervezett, vagy folyamatban levő FDI-projektjeire, és ezeken keresztül a beruházásösztönzéssel foglalkozó szervezetek működésére, lehetőségeire is.

Az elemzés arra a kérdésre keresi a választ, hogyan változik az FDI-projektek helyszínválasztása a válság hatására, és ez milyen alkalmazkodást, irányváltást igényel a nemzeti befektetésösztönzés részéről. Mivel egyelőre beláthatatlan, hogy mikor beszélhetünk majd a globális COVID-19 járvány végéről, ezért az elemzés sem a „járvány utáni korszakra” vonatkozóan tesz megállapításokat, hanem a válság kitörése óta összegyűlt tapasztalatok alapján vizsgálja azokat a hatásokat, amelyek az FDI-folyamatokat és a beruházásösztönzési tevékenységet érik.

FDI-TRENDEK, VÁLSÁGÁLLÓ IPARÁGAK

Az UNCTAD rendszeresen közöl a közvetlen külföldi tőkeberuházásokra vonatkozó statisztikákat, előrejelzéseket. A június 16-án kiadott [prognózisában](#) az UNCTAD 40%-os visszaesést jósolt a globális FDI-áramlásokban 2020-ra vonatkozóan az előző évhez képest, 2021-ben pedig további 5-10%-os csökkenést valószínűsített a szervezet. A legfrissebb adatok tükrében a júniusi előrejelzés még optimistának is mondható, mivel az UNCTAD október 27-én kiadott [Global Investment Trends Monitor](#) jelentése szerint 2020 első félévében 49%-kal csökkent a globális FDI az előző év azonos időszakához képest. Érdeemes kiemelni, hogy a júniusi előrejelzés még a fejlődő országok esetében várt nagyobb visszaesést, az első féléves adatok szerint azonban a fejlett országokban csökkent nagyobb mértékben az FDI-beáramlás. Ázsiában például 12%-os volt 2020 első félévében a visszaesés 2019 azonos időszakához képest, szemben az Észak-Amerikában mért 56%-kal. Mindez arra utal, hogy a járványügyi helyzet alapvetően meghatározza a csökkenés mértékét, hiszen Ázsia országainak jelentős része könnyebben átvészelte a járvány tavaszi hullámát, mint például az USA. A második félévben a különbség ugyanakkor csökkenhet, ha a fejlett országok kormányzati intézkedései hatékonyan segítik a vállalkozásokat és a háztartásokat. Szintén a fejlett gazdaságok felé billenhet a mérleg nyelve, ahogyan előtérbe kerül a biztonság a vállalatok ellátási láncokkal kapcsolatos döntéseiben. Erre utal, hogy a Global Investment Trends Monitor szerint a zöldmezős beruházások terén az általános trendhez képest éppen fordított volt a

helyzet, és a fejlett gazdaságokban volt kisebb a csökkenés az első félévben. A lehetőségek kihasználását Európában azonban meghatározza majd, hogy a járvány újabb fellángolása mellett mennyire sikerül fenntartani a gazdaság működését.

A 2021 utáni időszakra vonatkozó várakozásokat nyilvánvalóan még nagyobb bizonytalanság jellemzi. Az UNCTAD 2020 júniusában kiadott éves [World Investment Report](#)-ja szerint nem kizárt, hogy a globális FDI-áramlások egy U-alakú görbe mentén 2022-ben visszatérnek a válság előtti szintre, ez azonban a legoptimistább forgatókönyv a jövőre nézve. A legborúlátóbb jóslat szerint azonban 2022-ben is legfeljebb stagnálás várható és fokozatos stabilizálódás eredményeként az FDI-áramlások a válság előttinél tartósan alacsonyabb szintre állnak be. Annyi mindenesetre bizonyos, hogy középtávon a gazdasági és geopolitikai bizonytalanság egyaránt meghatározó lesz a globális FDI-folyamatokra nézve.

Tavaszi folyamán az üzleti élet színtereinek fizikai megszűnése, a gyárak bezárása, az építkezések leállítása – elterjedt kifejezéssel a „*Great Lockdown*” – azonnali és drasztikus hatást gyakorolt a folyamatban levő FDI-projektekre, akár döntés előtti, akár implementációs fázisban tartottak. Ebből a szempontból egyáltalán nem meglepő, hogy az UNCTAD ilyen nagyságú csökkenést mért az első félévben az FDI-áramlások terén. A válság FDI-folyamatokra gyakorolt hatásainak elemzésekor azonban mindig fontos kiemelni, hogy a gyártási tevékenységet és az ellátási láncokat korábban nem tapasztalt kihívások jellemezték már a válság előtt is. Az Ipar 4.0 folyamatai, a nemzetbiztonsági szempontok előtérbe kerülése és a fenntarthatóság követelménye már eleve a változás szelét hozták el, a COVID-19 járvány pedig ezt erősítette fel „tökéletes viharra”. A válság kezdeti szakaszában [a vállalati szakemberek jelentős része arra számított](#), hogy a járvány következtében a termelési folyamatok hazatelepítésének (*reshoring*) korszaka jön el. Ez a reakció a *Great Lockdown* azonnali következményeire adott logikus válasz lenne, azonban ahogy időben távolodunk a tavaszi eseményektől, úgy válik egyre nyilvánvalóbbá, hogy az ellátási láncok és a hozzájuk kapcsolódó beruházások jövőjét hosszú távon azok a trendek fogják elsősorban meghatározni, amelyek kibontakozása már a válság előtt megkezdődött. Az automatizálás, a mesterséges intelligencia, az additív gyártástechnológia, illetve az ellátási láncok digitalizációja már megkezdte a vállalati értékteremtés átforgatását, és a járvány okozta turbulenciák ezen nem változtattak, csupán felerősítették az igényt az alkalmazkodóképességet növelő új megoldások és fejlesztések iránt. Mindebből az következik, hogy a globális termelést és a hozzá kapcsolódó beruházásokat egyszerre több trend fogja alakítani a következő években, amelyek között a *reshoring* mellett megtalálható lesz a termelés regionális összevonása, a beszállítók diverzifikálása, valamint a termelési kapacitások többszörös kialakítása a biztonságosabb ellátás érdekében. Sőt, hogy a kép még bonyolultabb legyen, a hagyományos *offshoring* sem fog valószínűleg eltűnni, mivel a beruházási és működési költség mindig fontos tényező marad, még akkor is, ha a jelenlegi turbulenciák és a változó környezet miatt eltolódott a hangsúly a rugalmasság és a biztonság felé.

A válság eddigi szakaszának tapasztalata, hogy az UNCTAD által a globális FDI-áramlásokban mért első féléves csökkenés nem érint egyenlően minden iparágat. A beruházásösztönzési stratégia szempontjából érdemes tehát megvizsgálni, hogy mely szektorokat sújtotta eddig kevésbé a válság, és melyek lehetnek a húzóágazatok az FDI terén. Kiindulópontként az újra befektetett jövedelmet érdemes alapul venni, amely a közvetlen külföldi tőkebefektetéseknek hagyományosan közel 50%-át adja. A vállalati jövedelemre vonatkozó előrejelzések módosítása tehát iránymutatásul szolgál arra vonatkozóan, hogy a jelenlegi válság hatására mekkora csökkenésre lehet számítani az egyes iparágak FDI-tevékenységében. A World Investment Report szerint az 5000 legnagyobb, tőzsdén jegyzett multinacionális vállalat átlagban 36%-kal csökkentette a jövedelemre vonatkozó előrejelzését a május 11-i állapot szerint. Ahogyan az 1. ábrán látható, az egyes gyártó iparágak esetében korántsem azonos mértékben csökkentek a 2020-ra vonatkozó jövedelmi kilátások.

[1. ábra](#)

A 2020-ra vonatkozó vállalati jövedelmi előrejelzések átlagos változása iparáganként, százalékban (május 11-i állapot szerint)

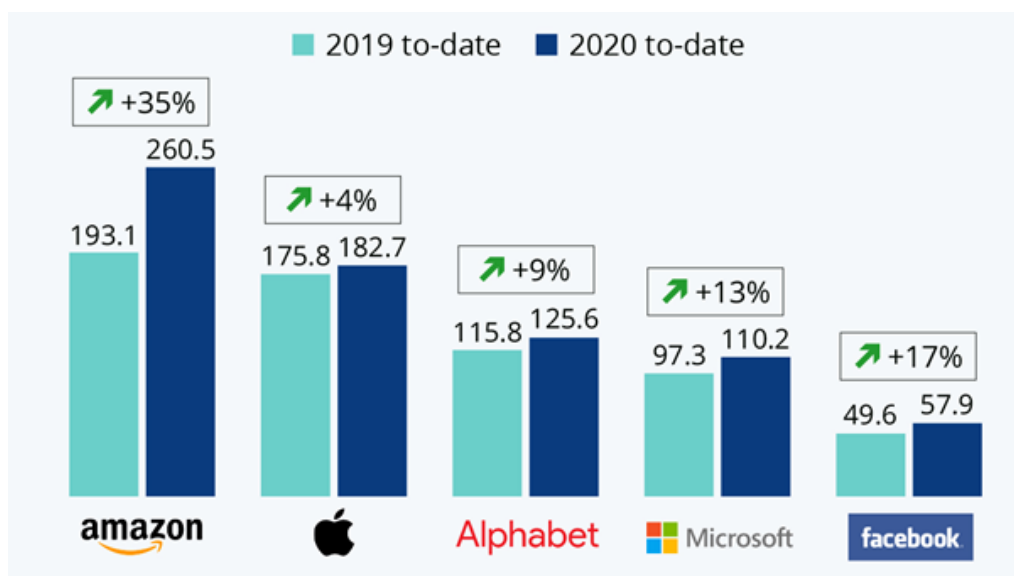
Iparág	Jövedelemre vonatkozó előrejelzés változása
Gépjárművek és szállítóeszközök	-50
Textil- és ruházati termékek	-49
Alapanyagok	-47
Gépgyártás	-39
Egyéb gyártás	-28
Számítógépek, elektronikai és optikai termékek	-20
Élelmiszer- és dohányipar	-15
Gyógyszeripar és gyógyászati vegyipar	-14
Gyártó iparágak összesen	-34

A táblázat adatai alátámasztják azokat a jóslatokat, miszerint az infokommunikációs szektor, az élelmiszer- és agráripar, valamint a gyógyszeripar szállíthatja leginkább az FDI-projektek a következő időszakban. Az élettudományi szektor

ellenállóképességét más statisztikák is igazolják. A világ 20 vezető innovatív gyógyszer és biotechnológiai vállalatának [piaci kapitalizációja egyaránt növekedett](#), átlagosan 10,2%-kal az év első három hónapjához képest. Az első és a harmadik negyedév között pedig befektetők [10 milliárd dollárt investáltak digitális egészségipari startupokba](#) világszerte, ami 58,6%-os növekedést jelent. A „Big Pharma” vállalatok és a szektor startup cégei tehát nem csak ellenállónak bizonyultak a koronavírus-járvány gazdasági hatásaival szemben, hanem rövid távon még profitáltak is belőle, magasabb árbevétel és üzleti megállapodások révén. Az élettudományi vállalatok mellett a technológiai szektor óriásai sem panaszkodhatnak az idei évre, ahogyan a 2. ábrán is látható, az iparág globális nagygáúí a bevétel szintjén meg sem érezték a válságot.

2. ábra

Néhány kiválasztott „tech” vállalat bevétele
2020 és 2019 első kilenc hónapjában
(milliárd dollár)

Az Apple, az Amazon, a Facebook és a Google együttesen [38 milliárd dollárnyi nyereségre tett szert](#) a legutóbbi negyedévben. Figyelemre méltó módon a megújuló energiához köthető beruházások sem álltak le a tavaszi válság alatt. Jó példa erre Lengyelország, ahol az iparág külföldi befektetői [a január és április közötti időszakban 16 új projektet jelentettek be](#), szemben egyetlen ilyen jellegű beruházással 2019 azonos időszakában. A természeti erőforrások használatát az energia gazdaságosabb kihasználásával segítő, „tisza technológiákkal” foglalkozó cégek szintén ellenállónak bizonyulnak a járvány hatásaival szemben. Legalábbis erre utal az a [júliusi felmérés](#), amely szerint a megkérdezett „cleantech” vállalatok 61%-a számít arra, hogy bevételei 2020-ban a várakozásoknak megfelelően, vagy annál jobban fognak alakulni. A [Site Selectors Guild](#) beruházási

helyszínválasztási tanácsadó cég [június végi felmérése](#) szerint szakértőik a legnagyobb FDI-aktivitást az élettudományok és biotech, a fejlett gyártó iparágak, az élelmiszeripar és a logisztika terén tapasztalták.

A vállalati jövedelmi előrejelzések, különböző felmérések és a bejelentett új FDI-projektek alapján tehát kirajzolódik, hogy jelenlegi tudásunk szerint mely iparágak vészelhetik át viszonylag könnyen, illetve melyek fordíthatják a javukra a jelenlegi válságot. Érdeemes a listát összehasonlítani azzal, hogy a járvány előtt, 2019-ben mely iparágakban látták a legnagyobb potenciált az EY felmérése alapján az európai vállalatvezetők (3. ábra).

[3. ábra](#)

2019-es felmérés: mely szektorok lesznek a növekedés motorjai Európában a következő években?

Digitális gazdaság	39%
Cleantech	25%
Energia és közművek	21%
Gyógyszeripar és biotechnológia	19%
Gépjárművek és szállítóeszközök	17%
Üzleti szolgáltatások (a pénzügy kivételével)	17%
Logisztika és disztribúció	15%
Bank, pénzügyek, biztosítás	15%
Fogyasztási cikkek	12%
Ingatlan és építőipar	7%

Figyelemre méltó, hogy az üzleti élet képviselői gyakorlatilag ugyanazokban az iparágakban látták a legnagyobb potenciált már 2019-ben, amelyek a járvány idején is eddig a legjobban teljesítettek, és amelyek a következő években éllovasok lehetnek FDI-projektek terén. Ez azt jelenti, hogy a COVID-19 járvány érdemben nem változtatott azon, hogy beruházásösztönzési szempontból melyek tekinthetők a legígéretesebb gazdasági szektoroknak.

FDI-PROJEKTEK HELYSZÍNVÁLASZTÁSA: MI VÁLTOZIK ÉS MI NEM?

A legnagyobb növekedési potenciállal rendelkező iparágak azonosítása mellett kulcsfontosságú megérteni azt is, hogy a világjárvány mennyiben változtatja meg az FDI-projektek helyszínválasztási szempontjait. Az [EY 2020 áprilisi felmérése szerint](#) a következő öt évben a vállalatok európai beruházási terveire nézve a technológiai adaptáció lesz a leginkább meghatározó. A megkérdezett vállalatvezetők válaszai alapján a lista második helyén az éghajlatváltozás és ezzel összefüggésben a fenntarthatóság szerepel, míg ezt követi az ellátási láncok átalakulása. Ahogyan a leginkább válságálló iparágak listája, úgy a felmérés által vázolt három „megatrend” sem jelent igazán újdonságot a járvány előtti állapothoz képest. Az Ipar 4.0, a fenntarthatóság követelménye és az ellátási láncok átalakulása már korábban elkezdődött, bár kétségtelen, hogy ez utóbbiak esetében a válság új szempontokat is előtérbe hozott. A biztonságra való törekvés például már érezhetően elkezdte átrajzolni a globális befektetési térképet. A zöldmezős beruházásokat nyomon követő [fDi Markets adatai szerint](#) az egyesült államokbeli és európai beruházók augusztus folyamán még inkább belső piacuk felé fordultak a járvány és a geopolitikai feszültségek következtében.

A magas hozzáadott értékű FDI-projektek esetében is megfigyelhető, hogy a beruházási helyszín kiválasztásának fő szempontjai alapvetően nem változnak. Jó példa erre a világ egyik legnagyobb gyógyszercege, a Merck, amely [Londonban épít K+F központot](#) 1,32 milliárd dollárból. A döntést a brexit és a COVID-19 járvány ellenére sem változtatták meg, mivel – a vállalat egyik vezető kutatója szerint – Londonban tudják felvenni a legjobb szakembereket, illetve a brit fővárosban jó együttműködési lehetőségek vannak az iparág startupcégeivel. A helyszínválasztás kulcstényezői tehát változatlanok, ez azonban nem jelenti, hogy egyes iparágak és projektek esetében ne mérlegelnének új tényezőket a vállalatok. A tavaszi *Great Lockdown* idején elterjedt otthoni munkavégzés például az üzleti szolgáltatóközpontok (*shared service center, SSC*) esetében minden bizonnyal tartósan fenn fog maradni, ami új megoldásokat kíván a cégektől és ehhez történő alkalmazkodást a projektekért versenyző helyszínektől. Az SSC-k közé tartozó *call centerek* esetében várhatóan [felerősödik a trend](#), miszerint az irodában zajlik az új munkatársak felvétele és betanítása, a többi alkalmazott pedig otthonról dolgozik. Az Egyesült Államokban például a válság előtt az átlagos *call center* épületben 250-500 munkaállomás működött, ami a járvány következtében lecsökkent 100-250-re. Az otthoni munkavégzés állandósulása azzal a következménnyel jár, hogy az SSC-k nagyobb vonzáskörzetből tudnak új munkatársakat felvenni, illetve felértékelődhetnek a potenciális járványgócnak minősülő nagyvárosokon kívüli, vidéki helyszínek. Ezt a trendet nem csak az SSC-szektorban, hanem más iparágakban is kimutatta a Site Selectors Guild már hivatkozott, júniusi felmérése, miszerint a járvány legfőbb gócpontjainak számító nagyvárosok népszerűsége csökken a

beruházási helyszínt kereső cégek körében. Ezzel párhuzamosan viszont a külvárosok, a kisvárosok és a vidéki helyszínek felértékelődése tapasztalható. Ezek a folyamatok csökkenthetik a munkaerőpiac feszességét, új lehetőségeket kínálva többek között a hazai befektetésösztönzésnek is. Ugyanakkor a minőségi hálózati kapcsolat és informatikai háttér várhatóan még inkább alapfeltétele lesz minden SSC vagy infokommunikációs beruházási projekt elnyerésének a következő időszakban.

ALKALMAZKODÁS A BEFEKTETÉSÖSZTÖNZÉS RÉSZÉRŐL

A dódik a kérdés, hogy az eddig elemzett trendek milyen alkalmazkodást igényelnek az állami beruházásösztönzés szereplői részéről. Ennél a pontnál érdemes különválasztani a tavaszi *Great Lockdown* idején bevezetett, és az ősz folyamán fokozatosan visszatérő korlátozások közvetlen és azonnali hatásait azoktól a meghatározó folyamatoktól, amelyek – részben a járványtól függetlenül – alakítják a globális FDI-áramlásokat. A közvetlen hatások egyike, hogy az utazási korlátozások következtében megszűnt a lehetőség, hogy a befektetésösztönzési ügynökségek személyesen találkozzanak ügyfeleikkel, márpedig az ügynökségek a *lead generation* (értesülésszerzés új beruházási szándékról) során elsősorban olyan eszközöket alkalmaztak eddig, amelyek személyes találkozókat igényeltek (üzletemberfórumok, kiállítások, roadshow-k stb.). A helyszín kiválasztását megelőző telephely-látogatások (*site visit*) szintén nehezen képzelhetők el, ha a vállalat delegációja nem tud beutazni a vizsgált országokba. A tavaszi gyárleállások pedig veszélybe sodorták számos befektetés fennmaradását, így a legsürgetőbb feladattá ezek megőrzése vált.

Az ügynökségek a gyárleállásokra többnyire *after care* tevékenységük megerősítésével reagáltak, folyamatos tájékoztatást nyújtva az országaik területén működő beruházócégeknek. A vállalatok problémáinak a döntéshozók felé történő intenzívebb becsatornázásával a befektetésösztönzési ügynökségek gazdaságpolitika-alakító szerepe egyértelműen erősödött a járvány hatásainak következtében. Ennek keretében az új helyzet lehetőség arra is, hogy a befektetésösztönzési ügynökségek erősítsék a más kormányzati szereplőkkel és a helyi önkormányzatokkal folytatott együttműködésüket. Az új beruházók megkeresése céljából egyes ügynökségek adatbázisokat vásároltak, és adatalemzéssel igyekeznek pótolni a személyes kapcsolatépítés révén szerzett értesüléseket. Mások az iparági szövetségekkel és külföldi kereskedelmi kamarákkal való intenzívebb párbeszéd révén kísérelnek meg információt szerezni új beruházási szándékokról, vagy pedig – mint a lengyel ügynökség – [online kapcsolatépítő rendezvényt](#) szerveznek. A személyes telephely-látogatás lehetetlenné válása olyan innovatív megoldásokra készteti az ügynökségeket, mint a virtuális *site visit*, amely során térinformatikai rendszerek és akár drónok segítségével mutatják be a felkínált telephelyeket a külföldi ügyfélnek.

A telephely végső kiválasztása viszont nem képzelhető el anélkül, hogy a vállalat döntéshozói személyesen is felkeressék a helyszínt, ám az ügynökségeknek egyre több eszköz áll rendelkezésükre, hogy a kiválasztási folyamatot előrehaladottabb stádiumig vigyék el személyes találkozó nélkül.

Egyrészt tehát a járvány azonnali hatást gyakorolt az állami befektetésösztönzés munkájának operatív részére. Ami a stratégiai szintet illeti, a fókusz áthelyezése a válságállóbb és a jövőbeni gazdasági növekedés motorjának számító iparágakra kétségtől kecsegtető lehetőség, amivel élnie is kell az országoknak. Számos példát látni világszerte arra, hogyan pozícionálják magukat [országok](#), [régiók](#) és [városok](#) az új korszakra. Fontos ugyanakkor hangsúlyozni, hogy esetükben ez nem jelent gyökeres változást ahhoz képest amire már a járvány kitörése előtt is készültek. Másképpen fogalmazva a fókuszváltás és egy befektetési helyszín újrapozícionálása nem kizárólag a jelenlegi válság miatt hozott döntés, hanem az egyébként is változó globális gazdaságban történő helykeresés hosszú folyamatának eredménye. A jövő iparágaiban megvalósuló befektetésekért folyó verseny már jóval 2020 előtt elkezdődött, a COVID-19 csupán felgyorsítja az átalakulást ebben az értelemben is.

KÖVETKEZTETÉSEK

Az UNCTAD előrejelzései alapján csökkenő számú FDI-projektre lehet számítani 2020–2021-ben, ami azt jelenti, hogy az eddigieknél is nagyobb verseny várható a beruházásokért az egyes helyszínek között. Az elemzés egyik lényeges megállapítása, hogy az ellátási láncok és a hozzájuk kapcsolódó beruházások jövőjét hosszú távon azok a trendek fogják elsősorban meghatározni, amelyek kibontakozása már a válság előtt megkezdődött. Ebben a tekintetben tehát nincsen szükség stratégiaváltásra a nemzeti befektetésösztönzési ügynökségek részéről, amely szervezeteknek elsősorban nem a tömeges reshoringra kell készülniük, hanem a gazdaságfejlesztési stratégiákkal összhangban folytatniuk kell a felkészülést az adat- és technógiavezérelt világ gazdaság korszakára. A válság eddigi tapasztalatai alapján a COVID-19 világjárvány csak felgyorsítja az átalakulást, de annak irányában nem okoz igazi változást.

Ugyanez mondható el a válság iránt legellenállóbbnak mutató iparágakról, amelyek húzóágazatok lehetnek az FDI terén a következő két évben. A szakemberek már a válság előtt is ezekben a szektorokban látták a legjelentősebb fejlődési potenciált, így az egyes országok és régiók sem a járvány hatására helyezték befektetésösztönzési stratégiájuk fókuszába a biotechnológiát, az infokommunikációs technológiát vagy a megújuló energiát. A sikerre pedig csak akkor van esély, ha megfelelőek az alapok, ha az oktatási rendszer, az infrastruktúra vagy az iparági ökoszisztéma vonzó hátteret biztosít az adott szektor vállalatai számára. Az esetleges hiányosságokat sietve bevezetett, új állami támogatásokkal sem lehet tartósan kompenzálni. Másképpen fogalmazva, nem lehetséges ad hoc módon, kizárólag a válság rövid távú tapasztalatai alapján új iparágakra áthangolni

az FDI ösztönzési stratégiákat. A döntéshozóknak tehát nem a *Great Lockdown* rövid távú és konkrét hatásait kell lekövetniük, hanem továbbra is azokat a folyamatokat kell szem előtt tartaniuk, amelyek már a járvány kezdete előtt megkezdtek a vállalati értékteremtés gyökeres átalakítását. Mindez nem jelenti azt, hogy a beruházásösztönzési ügynökségeknek ne lenne szükséges operatív szinten alkalmazkodniuk az utazás és a személyes kapcsolattartás korlátozásával járó rendkívüli helyzethez. A meglévő befektetők iránti fokozott figyelem, a hangsúlyosabb *after care* tevékenység például az új helyzet eredménye, és minden bizonnyal még jó ideig meg fog maradni. A kihívások kezelésére a járvány kitörése óta kidolgozott innovatív megoldások is várhatóan a befektetésösztönzési ügynökségek eszköztárának stabil részévé fognak válni. A befektetésösztönzési szolgáltatások virtuális térbe történő áthelyezése azonban nem tudja pótolni azokat az emberi és személyes kapcsolati tényezőket, amelyek sokszor fontos szerepet játszanak egy beruházási helyszín kiválasztásában. Ahogyan az egyik legelismertebb ügynökség, az [IDA Ireland](#) vezetője fogalmazott, [az FDI-ösztönzés „kontakt sport”](#), amelyben a személyes találkozások során kialakuló bizalom döntő szerepet játszik.

A rendkívüli időszak ellenére a beruházásösztönzés alapjai nem változtak. A közvetlen tőkeberuházásra készülő ügyfelek alapvetően ugyanazt keresik, mint a válság előtt. Mint a Merck beruházásának említett példája mutatja, egy gyógyszeripari K+F-központ továbbra is oda települ, ahol a legtöbb tehetséges szakembert és a legélénkebb iparági startup-ökoszisztémát találja. Azok a trendek sem jelennek igazi újdonságot, amelyek az EY felmérése szerint az európai beruházásokról hozott döntéseket a következő években határozzák majd meg. Ezzel párhuzamosan a járvány hatására ugyanakkor felértékelődhetnek a befektetési környezet egyes elemei, például a biztonság és a piacok földrajzi közelsége, amelyek egy ország- vagy régiómárka hangsúlyosabb elemévé válhatnak. Egy helyszín „brand” jellege beruházási szempontból amúgy sem szűnik meg csak azért, mert utazási korlátozások miatt átmenetileg nem lehet felkeresni. A beruházásokért versengő helyszíneknek továbbra is közvetíteniük kell potenciális és meglévő ügyfeleik felé, hogy a körülményekhez képest biztonságos környezetet kínálnak a jövőbeni projekteknek.

A kérdésre, miszerint hogyan változik a válság hatására az FDI-projektek helyszínválasztása, és ez milyen alkalmazkodást, irányváltást igényel a nemzeti befektetésösztönzés részéről, az elemzés fő megállapításaival összhangban a Business France befektetésösztönzésért felelős vezetője adta meg a legtalálóbb választ egy [online kerekasztal-beszélgetésben](#): „A válság mindent megváltoztat, ugyanakkor semmi sem változik.”